GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 136. Vinerĭ 3 (15) Augustŭ 1884.

Brașovŭ în 2 (14) Augustŭ.

Scrisórea din Cristurulŭ sĕcuiescŭ, ce amŭ publicat'o în numĕrulŭ de erĭ, ni-a pusŭ în uimire.

De când s'a adusŭ legea pentru întroducerea limbei maghiare în scólele nóstre poporale și de cândŭ în urma acestei legĭ învĕțătorii noștri sunt siliți de a cercetá în timpulŭ vacanțelorŭ de peste véră cursurile de limba maghiară, instituite în diferite orașe, n'amŭ auḍitŭ ca armonia frățéscă dintre ei sĕ fi fostŭ vreodată turburată. Totdéuna ni s'a vestitŭ numai bine despre relațiunile lorŭ de amiciția și despre solidaritatea, ce domnea între dênșii ca între frați de același sânge și ce erá fórte naturalŭ sĕ domnéscă, când ei stau față cu nisce instructorĭ impușĭ maghiari și când au sĕ supórte împreună o calamitate, de care trebue aḍi sĕ suferimŭ cu toții fără nicĭ o deosebire.

Nu de multŭ amŭ fostŭ însciințațĭ și din Cristurulŭ sĕcuiescŭ — unde funcționéză unŭ asemenea cursŭ pentru limba maghiară — că învĕțătorii românĭ dela acestŭ cursŭ fără de nicĭ o deosebire s'au întrunitŭ în societate, cu scopŭ de a se consultá în órele libere și de a se perfecționá în sciințele pedagogice. Acum deodată aflămŭ dela unŭ binesĕmțitorŭ, că, băgêndŭ unii membrii zizania confesională între învĕțătorĭ, s'a făcutŭ scisiune. „Astfelŭ — adauge corespondentulŭ — avemŭ acum două societățĭ, prin urmare vomŭ fi *două străițĭ góle.*“

Mărturisimŭ, că nicĭ-odată n'amŭ sĕmțitŭ puterea și trista însemnătate a cuvintelorŭ din urmă, întrebuințate în scrisórea din vorbă, mai multŭ ca tocmai acum, când se tractá de atitudinea învĕțătorilorŭ noștri în nisce împrejurărĭ, carĭ nu numai că nu admitŭ posibilitatea unei scisiunĭ între fiii aceleiașĭ mame, dér încă ar trebuí se fie unŭ stimulentŭ puternicŭ spre a-i face sĕ-șĭ dé mâna, ca se pótă bravá mai ușorŭ periclulŭ ce-i amenință.

„Straiță gólă“ — étă adevĕrata espresiune pentru toțĭ nenorociții carĭ în orbia séu rĕutatea lorŭ âmblă sĕ sădéscă ură și céartă între noi; „straiță gólă“ étă simbolulŭ sĕrăciei spirituale, étă chipulŭ, care ar trebuí se fie lipitŭ pe-o tăbliță și acățatŭ de gâtulŭ tuturorŭ ignoranțilorŭ, lașilorŭ și trădătorilorŭ acelora, carĭ în fața inimicului sĕ folosescŭ de arme detestabile ca aceea a ațițărei urei confesiunale între frați.

Deosebirea de confesiune la alte popóre conlocuitóre, precum sunt Maghiarii, n'are urmărĭ stricăciόse pentru desvoltarea lorŭ națională, pentru că ei s'au învĕțatŭ ca în afacerĭ naționale sĕ nu țină contŭ decâtŭ numai de mărturisirea națională.

La noi însĕ din nenorocire lucrurile stau multŭ mai rĕu în privința acésta și „straița gólă“ și acuma ne iese încă prea de multe-orĭ înainte.

De veĭ călĕtorĭ prin țéră și veĭ visitá localitățile locuite de Românĭ, veĭ aflá în multe comune rurale, ba chiar și în unele urbane câte doue scolĭ primare românescĭ și celŭ ce te va conduce îțĭ va spune că scóla cea din capulŭ satului este greco-orientală, ér cea de mai la vale unită — doue străițĭ góle.

De veĭ întrebá în cela séu cela orașŭ, unde locuescŭ Românĭ de amêndóue confesiunile, că câte reuniunĭ românescĭ se aflá acolo, țĭ se va rĕspunde de ordinarŭ: doue, una a Româniloru gr. cat. și alta a Româniloru gr. or. — doue străițĭ góle.

Până mai în anii trecuțĭ nu esistá decâtŭ o singură reuniune a femeilorŭ române, care întrunea pe tóte Româncele nóstre făr' de nicĭ o deosebire. Acum veĭ găsi în orașe ca Făgărașulŭ, Abrudulŭ ș. a. câte două reuniuni una a femeilorŭ unite, ér' alta a celorŭ greco-orientale. Ba mai multŭ încă, într'unŭ orășelŭ — pare-ni-se în Orăștiă — Românii arangéză nisce balurĭ și vitrega nóstră sórte o brodesce așa ca în anulŭ Domnului o mie optŭ sute optŭ-ḍecĭ și patru Românii din aceeașĭ localitate se jóce în aceeașĭ séră la două petrecerĭ, deosebite după confesiune.

Décă suntemŭ în stare se tolerămŭ în ḍiua de astăḍĭ încă și balurĭ confesionale, atuncĭ nu e óre cu dreptŭ ca se ne mirămŭ noi înșine de pațiența aprópe supranaturală ce-o desvoltămŭ?

Și óre care e pricina că noi Românii de dincóce nu suntemŭ în stare de a biruí relele ce se nascŭ din intrigele confesiunale pentru desvoltarea nóstră națională? De ce noi se fimŭ în privința religionară mai înapoiațĭ și mai îndĕretnicĭ decâtŭ Maghiarii?

Amŭ ḍisŭ la diferite ocasiunĭ, că confesiunalismulŭ va esistá și nu va puté fi suprimatŭ pe câtŭ timpŭ va esistá deosebirea de confesiunĭ între noi, ba chiar se nu fie acésta deosebire, confesiunalismulŭ se póte face față cu o altă confesiune neromână din țéră. Prin urmare în nicĭ unŭ casŭ nu ne putemŭ așteptá ca elŭ sĕ dispară cu desevêrșire, până cândŭ vorŭ esistá confesiunile și vorŭ fi apĕratŭ interese confesiunale.

Insĕ, când ḍicemŭ despre cineva că „face confesionalismŭ,“ nu înțelegemŭ că elŭ se ocupă de interesele bisericei sale, ceea ce este o datoriă pentru fiecare, ci înțelegemŭ, că se folosesce de ignoranța și de slăbiciunile ómenilorŭ, abusândŭ de autoritatea sa preoțéscă séu mirénă, spre a împedecá prin intrigĭ confesionale vreo lucrare bună națională începută în unire și solidaritate, séu spre a zădărnicĭ din ambițiune falsă personală orĭ din poftă de rĕsbunare o inițiativă frumósă și sănătósă a altuia, séu numai și numai cu scopŭ de a desbiná pe Românĭ între ei, făcêndŭ astfelŭ servicii de trădătorŭ dușmanilorŭ esistenței nóstre.

Acestŭ feliu de „confesionalismŭ“ nu este prin nimicŭ justificatŭ; elŭ calcă preceptele evangeliului creștinescŭ; elŭ nasce céartă și ură și aduce dărăpănare între ómeni; elŭ slăbesce puterea și impiedecă desvoltarea națională a unui poporŭ; elŭ profanéză sânțenia legăturei dintre fiii aceleiași mame, dintre frații de acelaș sânge. Impotriva acestui șérpe înveninatŭ vomŭ rĕdicá întotdéuna lancea, toțĭ Românii binesĕmțitorĭ, și de va avé ceriulŭ milă de noi ne va dá puterea, ca odată totuși se-i putemŭ sdrobí capulŭ.

Casulŭ cu învĕțătorii noștri dela cursulŭ din Cristurulŭ sĕcuiescŭ ne admoniéză ca se priveghiămŭ toțĭ din tóte părțile cu mai mare încordare, căcĭ periclulŭ ce ne amenință, décă vomŭ suferí ca sĕ se reîmprospeteze certele miserabile confesionale, este aḍi mai mare ca orĭ și când.

Din ce s'a născutŭ céarta între învĕțătorii românĭ întrunițĭ la Christurŭ? Motorulŭ faptei rele a fostŭ și aicĭ pĕcatulŭ că fiecare vré se fie conducĕtorŭ. De ce altulŭ și de ce nu eu? Pretecstulŭ de a delăturá pe celalaltŭ este ușorŭ aflatŭ décă sĕ întêmplă se fie de altă confesiune și scisiunea e gata. Așa s'a întêmplatŭ pretutindenĭ unde suntŭ câte dóue reuniunĭ, în locŭ de una, care sĕ-i întrunéscă pe toțĭ.

Inspectorii scólelorŭ nóstre confesionale sunt datorĭ față cu marile interese ale învĕțămêntului românescŭ de a cercetá în asemenĭ casurĭ, cari sunt culpabilii și de ai dojení aspru. Nu-i de ajunsŭ, că organisațiunea scólelorŭ nóstre după confesiunĭ îngreuéză destulŭ de multŭ comunicarea între învĕțătorii noștrĭ de ambele confesiunĭ, se mai contribuimŭ și noi la îngreuiarea ei prin nepăsarea nóstră?

Dér spre a ajunge la unŭ bunŭ sfêrșitŭ ar trebuí ca capii biserícelorŭ nóstre înșișĭ sĕ se înțelégă mai întâiu între sine despre aceea, că ce e de făcutŭ ca sĕ redicămŭ instrucțiunea nóstră și sĕ combinămŭ puterile acolo unde suntŭ prea slabe. Cea dintâiu condițiune spre a delăturá relele, ce se nascŭ din intrigele confesionale și spre a înălțá învĕțămêntulŭ românescŭ, este resolvarea cestiunei scólelorŭ române din comunele amestecate.

Trebue sĕ veghiămŭ și se lucrămŭ ca Românĭ adevĕrațĭ căcĭ de nu vomŭ remâné în vecĭ cu — straița gólă!

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ „Gaz. Trans.“)

Viena, 14 Augustŭ. — Ministrulŭ de esterne Kalnoky a plecatŭ aḍi la Varzin, ca sĕ visiteze pe prințulŭ Bismarck.

Versailles, 14 Augustŭ. — Congresulŭ a respinsŭ amendamentulŭ privitorŭ la alegerea senatului prin votŭ universalŭ. Apoi a primitŭ tóte articolele proiectului de revisuire, votându-le în totalŭ cu 509 contra 172 voturĭ. Președintele a declaratŭ sesiunea închisă.

Paris, 14 Augustŭ. — In miculŭ satŭ Ameryes au fostŭ în două ḍile 40 de casurĭ mortale de coleră.

CRONICA ḌILEI.

Domnii carĭ voiescŭ sĕ ia parte la festivitățile aranjate de Asociațiunea Transilvană, ce-șĭ va ținé adunarea generală în Orăștiă, și carĭ vorŭ dura de la 16—19 Augustŭ a. c., se potŭ adresá pentru bilete de drumŭ de ferŭ cu prețŭ scăḍutŭ la d. protopopŭ I. Petricŭ.

*

D-lŭ Iuliu Crișanŭ, Românŭ, vestesce publicului brașovénŭ, că a deschisŭ în ulița »Vămei« unŭ salonŭ pentru frisatŭ etc. . . . și sĕ rógă de publiculŭ românŭ, sĕ'lŭ sprijinéscă.

*

Monumentulŭ împĕrătesii Maria Teresia se-va ridicá între museele curții, înaintea staulelorŭ imperiale. Monumentulŭ se va desvălí sĕrbătoresce în anulŭ 1887.

*

„Monitorulŭ oficialŭ« publică următorulŭ avisŭ: »Conformŭ ordinului corpului II de armată Nr. 16,604 primitŭ pe lângă alŭ divisiei 4 Nr. 7,137, reservele de orĭ-ce armă, dispensații pentru motive fămiliare, tinerii admișĭ pentru serviciulŭ auxiliarŭ și milițienĭ, urmândŭ a începe esercițiulŭ militarŭ de Duminică, conformŭ legilorŭ și reglementelorŭ în vigóre; se publică spre cunoștința generală că, cu începere de Duminecă, 29 Iul. 1884, órele 6 diminéța, în fie-care Duminecă regulatŭ până la 1 Octombre, toțĭ tinerii din categoriile enumĕrate

mai susŭ, sĕ se afle presenţĭ pentru instrucţiă, cei din Bucurescĭ la reşedinţa companielorŭ de dorobanţĭ, pe teritoriulŭ căreia domiciliază; ér cei din comunele rurale în comuna lorŭ, pe terenulŭ destinatŭ de comandantulŭ companiei pentru esercițiu, cunoscêndŭ că toţĭ aceia ce nu vorŭ fi următori, se vorŭ urmărĭ şi pedepsĭ conformŭ regulamentelorŭ reservelorŭ şi miliţiilorŭ.‘

*

»Telegrafulŭ« din Bucurescĭ află, că ministerulŭ de lucrărĭ publice îşĭ pune cea mai mare activitate pentru stabilirea căilorŭ de comunicaţiă cu Transilvania pe la punctele Târgu-Jiu, Câinenĭ şi Predealŭ.

*

Christina, soţia lui Ion Alexandru din cătunulŭ Ulmenĭ, comuna Spătărei, judeţulŭ Teleormanŭ în România, în nóptea de 16 spre 17 Iulie, a născutŭ 3 copii de sexŭ femeescŭ. După douĕ ḍile au încetatŭ câte-şĭ trei din viéţă; ér muma lorŭ se află în deplină sănătate.

*

Din causa ploilorŭ torenţiale, ce au căḍutŭ în ḍiua de 18 Iulie, apa Gilortului, debordândŭ din matca sa, a inundatŭ şi nimicitŭ tótă recolta şi fenaţele a 13 comune din România.

*

In ḍiua de 25 Iulie, căḍêndŭ pe teritoriulŭ comunelorŭ Porcescĭ şi Bărzovenĭ din judeţulŭ Romanŭ, în Moldova o plóie torenţială cu pétră în mărimea unui ou de porumbŭ, a stricatŭ cu desĕvârşire holdele de prin grădinile locuitorilorŭ, precum şi de prin ţarină. In Porcescĭ 12 fălcĭ anison, 150 de fălcĭ păpuşoiu, 15 fălcĭ orzŭ, 25 fălcĭ ovĕsŭ şi 25 fălcĭ grâu de primăvĕră; a stricatŭ şi unŭ podeţŭ de pe şoseua judeţiană Roman-Buhuşŭ. In Bărzovenĭ a distrusŭ 240 fălcĭ păpuşoiu, 20 fălcĭ orzŭ, 50 fălcĭ ovĕsŭ şi 60 fălcĭ fĕnaţe.

*

In nóptea de 25 şi 26 Iulie, pe teritorulŭ comunelorŭ Bahna şi Onişcanii, totŭ judeţulŭ Roman, căḍêndŭ o plóiă torenţială cu furtună şi pétră, s’au stricatŭ holdele şi sĕmănăturile din acele comune. La cea dintâiu, 135 fălcĭ păpuşoiu şi alte holde, precum şi 17 şi jumĕtate fălcĭ ovĕsŭ; la cea d’a doua, 40 fălcĭ păpuşoiu.

*

Unŭ numĕrŭ de studenţĭ ruteni sa’u întrunitŭ într’o societate de concertŭ, avêndŭ de gândŭ sĕ călătoréscă prin Galiţia şi Bucovina şi sĕ dea concerte.

*

»Salzbr. Volksbl.« primesce din Işl scirea, că din causa numĕrului fórte mare de óspeţĭ, ministrulŭ de comerciŭ, baronulŭ Pino, sosindŭ acolo n’a găsitŭ nicĭ unŭ cuartierŭ şi a fostŭ silitŭ sĕ dormă nóptea dintâiŭ într’unŭ vagonŭ.

*

Comunei din Baden i s’a dăruitŭ acum câteva ḍile 25.000 fl. din partea unei dame, care nu şi-a făcutŭ cunoscutŭ numele, ca cu aceştĭ banĭ sĕ se întemeieze unŭ institutŭ orfanalŭ de fete.

*

Regele Humbert a sositŭ în Pordenone lângă Udine, ca sĕ asiste la manevrele cavaleriei, ce se vorŭ ţiné acolo.

*

»Royal Human Society« din Londra a medaliatŭ şi distinsŭ de rêndulŭ acesta patru copii dela 10 până la 13 anĭ pentru curagiulŭ lorŭ eroicŭ. Toţĭ patru copii scăpaseră persóne de înecare.

*

La 21, 22 şi 23 Septemvre se va serbá la Kiev a 50-a aniversare a înfiinţărei acestei universitățĭ. Tóte universităţile şi corpurile scientifice din Europa au primitŭ invitărĭ. Serbia nu a fostŭ invitată, pe căndŭ Muntenegrulŭ şi Bulgaria au fostŭ rugate sĕ trimită delegaţĭ. Fostulŭ Mitropolitŭ sêrbescŭ Mihailŭ a fostŭ invitatŭ.

*

Se vorbesce, că efectivulŭ armatei englese din Egiptŭ se va ridicá la 10 mii de ómenĭ, pentru espediţiunea proiectată cătră Chartum.

*

Concursulŭ internaţionalŭ. — Cu ocasia Congresului din Madridŭ de la 29 septembre 1884, asociaţia literară şi artistică internaţională a desemnatŭ ca subiectŭ alŭ concursului alŭ doilea internaţionalŭ, cestiunea următóre: Despre simţĕmêntulŭ onórei: Espresia sa în literatura spaniolă, şi în literaturele celorlalte ţĕrĭ. Scriitorii din tóte ţĕrile sunt invitaţĭ a concurá. Manuscrisele, ale cărorŭ lungime nu va putea întrece o fóie a revistei, adică 1000—1200 linii, vorŭ fi adresate, franco şi în plicŭ recomandatŭ, înainte de 31 Augustŭ 1884 secretarului generalŭ alŭ asociaţiunei, d. Jules Lermina, la Bry-sur-Marne (Seine) în Francia. Ele nu vorŭ fi semnate; vorŭ avé pe plicŭlŭ esteriorŭ o devisă, care va fi repetată pe unŭ plicŭ pecetluitŭ, cuprinḍêndŭ numele şi adresa concurentului; plicurile nu vorŭ fi deschise decâtŭ după hotărirea juriului, compusŭ din membrii comitetului de onóre şi din biroulŭ Asociaţiunei. Vorŭ fi redactate pe cât se póte în franţuzesce. Cu tóte acestea, manuscrisele vorŭ puté fi scrise şi în altă limbă, şi cele premiate vorŭ fi traduse pe franţuzesce prin îngrijirea Asociaţiei. Se va decerne unŭ premiu şi o menţiune onorabilă.

Cu ocasia congresului vorŭ avé locŭ serbărĭ cu cheltuelĭ reduse cu totulŭ pentru membrii asociaţiei.

»PESTER LLOYD« ŞI RUSIA.

Scirea sensaţională, că pe drumŭ cătră Bosnia şi Erţegovina suntŭ patru emisarĭ ruşĭ, între carĭ şi doui oficerĭ activĭ ruşĭ, face pe „Pester Lloyd“ dela 12 Augustŭ, sĕ trateze în articolulŭ sĕu de fondŭ cestiunea amiciţiei Rusiei cu Germania şi Austro-Ungaria. Oficiosulŭ din Pesta susţine, că scirea despre emisarĭ este sigură şi că rubla, şi cu ea propaganda slavă, jócă rolŭ mare în politica ruséscă esternă.

»Da, ḍice Pester-Loyd, propaganda revoluţionară a vecinului dela nordŭ o înţelegemŭ fórte bine. Ceea ce nu înţelegemŭ însă, este amiciţia sa pentru Austro-Ungaria, alipirea sa la alianţa dintre monarchia nóstră şi imperiulŭ germanŭ. Luândŭ lucrulŭ mai de aprópe, veḍĭ bine, nemo putemŭ esplicá şi acésta în bine séu în rĕu . . . Pentru ce sĕ’şĭ ţiă Rusia duşmănia ascunsă şi sĕ stê de-o parte, décă póte face şi obţiné în pace, ceea ce ar puté nisuí şi esecutá în certă? Ce are sĕ pérḍă Rusia, fiindŭ intimă cu Austro-Ungaria şi Germania? Totdéuna se seceră folósele, ce le oferă o astfelŭ de legătură, fă ă sĕ se risce ceva. Dar nu trebue nicĭ măcarŭ sĕ renunţe Rusia la tactica sa. Póte agitá la Balcanĭ totŭ aşa de bine ca şi mai înainte, şi póte pregătí terenulŭ pentru viitórea sa acţiune ca şi până acum. Da, situaţiunea îi este încă şi mai favorabilă decâtŭ mai înainte, căcĭ aḍi cine va bănuí ceva despre intenţiunile aliatului? Décă elŭ trimite emisari în Bosnia, acestia au negreşitŭ însărcinarea, sĕ întăréscă populaţiunea ţĕrilorŭ ocupate în alipirea cătră monarchia nóstră; amiculŭ nu va spióná dóră slăbiciunea amicului sĕu, nu va seduce populaţiunea sĕ rupă jurămăntulŭ de credinţă séu sĕ i causeze vr’o perplesitate. Prin urmare înţelegemŭ fórte bine, pentru ce Rusia s’a alăturatŭ la alianţa Austro-Ungariei şi Germaniei.«

După ce oficiosulŭ „Pester Lloyd“ face aceste observaţiunĭ ironice, întrébă, pentru ce Austro-Ungaria primesce acéstă meschină amăgire? Pentru susţinerea păcii nu póte fi, căcĭ e multŭ mai bine, décă de voe şi cu mână liberă se împedecă propaganda rusă. Rusia nu póte renunţă la tradiţiunile sale, la planurile sale revoluţionare, căcĭ atuncĭ ea ar negá sistemulŭ desvoltării sale istorice şi ar jertfí motivulŭ esistenţii statului. Sufletulŭ imperiului rusŭ eşte revoluţiunea internaţională, care nu se unesce cu cugetulŭ conservatorŭ, motivulŭ esistenţei Austro-Ungariei..... Orĭ câtŭ de marĭ progrese, ḍice ḍiarulŭ pestanŭ, ar face politica austro-ungară în Balcanĭ şi orĭ câtŭ de impulĕtóre s’ar arĕtá puterea şi însemnătatea Austro-Ungariei în casulŭ unui conflictŭ seriosŭ, totuşĭ acésta n’ar puté concurá cu mijlócele de agitare ale Rusiei, care stau în armoniă cu înclinările interne ale popórelorŭ din Balcanĭ.

»Putemŭ sĕ închidemŭ ochii, continuă »Pester-Loyd,« şi totuşi vomŭ observá, că Rusia n’a pusŭ capĕtŭ activităţii sale la Balcanĭ. Din timpŭ în timpŭ, când icĭ, când colo se vĕdŭ lucrările de subminare ruse, cu tótă dibăcia agitaţiunii. Şi tótă acéstă acţiune, care turbură pacea, şi acéstă conjuraţiune continuă în contra siguranţii monarchiei nóstre se face sub scutulŭ fericitei intimităţi dintre Austro-Ungaria şi Rusia, sub scutulŭ acelei alianţe, alŭ carei escelentŭ scopŭ este menţinerea păcii şi întemeiării liniştii şi siguranţei puterilorŭ aliate. Nicĭ odată n’a fostŭ în relaţiunile reciproce ale marelorŭ imperii o amăgire, care sĕ dea mai multŭ de gândítŭ.«

Oficiosulŭ din Pesta ḍice, că prinţulŭ Bismarck ar trebuí sĕ se gândéscă seriosŭ la acéstă şi arta diplomatică a guvernului germanŭ sĕ nu fie absorbită totŭ numai în veghiarea asupra Franciei, căcĭ periculele cele marĭ ce ameninţă ’şĭ au isvorulŭ în Rusia. Garanţele siguranţii şi ale viitorului nu zacŭ în atragerea, ci în respingerea şi în ţinerea în frĕu a Rusiei.

CENTENARIULŬ LUI HORIA ÎN CRAIOVA.

(Coresp. part. a „Gaz. Trans“)

Craiova, finele lui Iulie a. c.

Aicĭ încă vomŭ serbá centenariulŭ lui Horia, nu însĕ în modŭ demonstrativŭ, ci în modŭ comemorativŭ, nu pentru „a manifestá în contra Ungariei,“ cum ḍice „Tribuna“ în Nr. 81, despre cei din Bucurescĭ şi Iaşĭ, ci pentru că, oferindu-ni-se ocasiune, suntemŭ datorĭ nu numai a păstrá, ci şi a împrospĕtá memoria bărbaţilorŭ, carĭ s’au distinsŭ în ceva, mai alesŭ în combaterea tiraniei, cum au sciutŭ şi cum au putută.

Cei din Bucurescĭ şi Iaşĭ atacaţĭ cu atâtŭ afrontŭ de către „Tribuna“ din Sibiiu în Nr. 81, vorŭ scí la rêndulŭ lorŭ sĕ rĕspundă, — noi ḍicemŭ atâta că întrégă Revista „Tribunei“ din primulŭ Sibiiu, 23 Iulie st. v., este o întorsĕtură şi o sucitură cameleonică, ér pasagiulŭ dela finele colónei întâiu este o insinuare preventivă, pe care n’o putemŭ calificá c’unŭ epitetŭ mai îndulcitŭ, decâtŭ perfidă, şi menită a figurá într’unŭ ḍiarŭ ca „Ellenzék“ şi „Székely Nemzet,“ dar nu într’unŭ ḍiarŭ românescŭ, şi de óre-care renume precumŭ îşĭ făcuse sieşĭ — pe dreptŭ — „Tribuna.“ Auḍĭ acolo! »Tribuna« le scie tóte (!?) câte se vorŭ întêmplá cu ocasiunea centenarului (séu mai bine a banchetului) din Bucurescĭ, spre supĕrarea urechilorŭ ungurescĭ, pare că are spirituşŭ, şi ca una care cunósce mai bine pe capii arangiatorĭ îi denunţă lumei ungurescĭ, mai înainte de timpŭ. Cum se numesce acesta? Lăsămŭ sĕ rĕspundă cei ce au scris-o, ér noi sĕ ne vedemŭ de istoriă, pentru că ea adesea se repeţesce, şi sĕ nu cădemŭ în greşelele antecesorilorŭ noştri.

Guvernŭ în susŭ, guvernŭ în josŭ; emigranţĭ încolo, emigranţĭ încóce. Ce atâta sfară în ţĕră? Guvernulŭ României se află în cele mai bune relaţiunĭ cu guvernulŭ Austro-Ungarŭ. Emigranţii şi cetăţenii liberĭ se potŭ mişcá liberŭ într’o ţĕră liberă ca România, şi-şĭ potŭ manifestá opiniunile lorŭ în tótă libertatea, după dreptulŭ acordatŭ lorŭ de Constituţiunea ţĕrei. Dacă cineva îşĭ pierde minţile, aci suntŭ procurorii, aci este poliţia; vorŭ sci ei sĕ-şĭ facă datoria, fără de insinuaţiunile »Tribunei,« şi ale lui »Bukaresti Hirado.«

Décă nu putemŭ mâncá şi be, décă nu putemŭ vorbí şi scrie totdéuna pe placulŭ Ungurilorŭ, n’avemŭ ce le face. Inghiţă găluscele, că şi noi amŭ înghiţitŭ pré multe si mai înghiţimŭ încă dela ei. Fie însĕ siguri că nu ne vomŭ înecá cu ele, pentru că suntemŭ obicînuiţĭ. Aducă-şĭ numai aminte că se póte întêmplá odată şi regurgitaţiune, fenomenŭ cu totulŭ naturalŭ.

Că emigranţii ardelenĭ suntŭ iniţiatorii centenarului Horianŭ, aşa este, şi aşa trebue sĕ fiă; pentru-că ai lorŭ sfinţĭ suntŭ cei trei martirĭ Horia, Cloşca şi Crişanŭ. Şi dacă se alătură şi alţĭ cetăţenĭ indigenĭ, acésta o facŭ din simpatiă frăţéscă. Cine, cui strică? Şi urmaşii noştri se vorŭ asociá, cândŭ urmaşii d-lorŭ vorŭ serbá centenariulŭ lui Tudorŭ Vladimirescu şi alţĭ binemeritaţĭ de ţĕră ca elŭ.

Vomŭ serbá dar noi emigranţii ardelenĭ, câţĭ ne au învrednicitŭ D-ḍeu a ajunge suta de anĭ dela mişcarea strămoşilorŭ noştri »glebae adscripti,« spre a rĕsturná sclăvia. Şi cu noi se vorŭ asociá şi fraţii noştri de unŭ sânge. Vomŭ serbá-o în modŭ demnŭ, fără sgomotŭ, fără demonstraţiunĭ, fără de-a supĕrá pe nicĭ o autoritate, nicĭ de aicĭ, nicĭ de aiurea, afară póte de fiii şi nepoţii acelorŭ oligarchĭ, carĭ au causatŭ acea mişcare de tristă aducere aminte.

Mai multŭ încă, vomŭ lăsá cu limbă de mórte fiilorŭ şi nepoţilorŭ noştri, ca ei încă sĕ serbeze centenariulŭ şi alŭ altorŭ sfinţĭ din Calendarulŭ naţionalŭ, precumŭ: Avramŭ Iancu, Sim. Balintŭ, Vlăduţiu, Solomonŭ Dobra, Buteanu ş. a.

Amŭ ḍis-o, şi n’o retragŭ. **M.**

MAGHIARISAREA.

(Rĕspunsŭ d-lui Rethi).

Deva, 12 Augustŭ 1884.

D-lŭ Rethi Lajos, inspectorŭ reg. de scóle în comitatulŭ Huniădórii, rĕspunḍêndŭ la unŭ articlu alŭ d-lui Anania Trombitaşŭ, publicatŭ în »Magyar Polgar,« espune pe largŭ faptele sĕvêrşite de d-lui, pe timpulŭ dela înfiinţarea inspectoratelorŭ de scóle şi până acuma.

Am ajunsŭ acolo, în câtŭ în ḍiua de astăḍĭ şi în sistemulŭ de faţă, abia se mai află câte un Maghiarŭ icĭ colo, cu carele sĕ poţĭ sta la vorbă seriósă. D-lŭ Réthi este unulŭ din acei puţinĭ, cu carĭ mai poţĭ schimbá câte unŭ cuvêntŭ, fără însă sĕ-ţĭ fie permisŭ a sperá, că vei puté ajunge la o bună înţelegere; din acestŭ motivŭ, şi cu deosebire, fiind-că d-lui se provócă la fapte sĕvêrşite de d-sa pe teritorulŭ acestui comitatŭ; datorĭ suntemŭ, noi aceştĭ de aicĭ, a dá şi în acestŭ respectŭ, rĕspunsulŭ cuvenitŭ, ca nu prin tăcere adevĕrulŭ sĕ rĕmână înmormêntatŭ. Fiind-că d-lŭ Rethi documentéză aserţiunile sale cu date din vieţa şcolară, mĕ voiŭ silí a rĕspunde şi eu totŭ cu argumente din vieţa şcolară; şi decă voiŭ recurge la doveḍĭ străine de terenulŭ şcolarŭ, acésta o voiŭ face, nnmai întru câtŭ va fi de lipsă pentru documentarea celorŭ ce-mĭ voiŭ permite a le aflrmá, —

D-lui numai decâtŭ, la începutulŭ articlului sĕu din »M. P.« Nr. 180 dela 5 Augustŭ, se declară solidarŭ cu cele ḍise în articolulŭ de fondŭ din numĕrulŭ precedentŭ (178) alŭ numitului ḍiarŭ. Credemŭ, că orĭ care omŭ, — avêndŭ câtŭ de mărginitŭ simţŭ de dreptate, adevĕrŭ şi echitate — se va indigna până în adênculŭ inimei sale, de cele afirmate în citatulŭ articolŭ; fiind-că acolo nu se ḍice nicĭ mai mnltŭ nicĭ mai puţinŭ, decâtŭ că Românii trebue sĕ fie luaţĭ la rĕsperŭ. Scriitorulŭ acelui articlu, susţine că Românii ameninţă naţiunea maghiară. De aceea ḍice, că „se apĕră.« In contra cui se apĕră? Cine dintre Românĭ atacă, séu a atacatŭ vr’odată esistenţa naţiunei maghiare? Seu dóră este unŭ periclu pentru elementulŭ maghiarŭ, că Românii voiescŭ şi vorŭ voí desvoltarea şi cultivarea limbei lorŭ materne, şi câştigarea **egalităţii de dreptŭ naţionalŭ conlucrândŭ prin acesta la fe-**

ricirea generală și mulțămirea tuturorŭ locuitorilorŭ din multŭ cercata nóstră patriă? Óre două elemente eterogene, dar avisate a trăí împreună în bună înțelegere, sĕ nu pótă suportá reciprocŭ cultura și prosperarea lorŭ națională, séu, — sĕ mĕ esplicŭ — prosperarea unuia în modŭ egalŭ, are sĕ jignéscă ea óre esistența și prosperarea celui laltŭ? A admite așa ceva este după mine o absurditate. Și nu credŭ, că d-lŭ Réthi va afirmá contrariulŭ.

Décă dér desvoltarea și luminarea poporului românŭ în direcțiune națională, nu jignesce și nu periclitéză esistența poporului maghiarŭ, de unde și pentru ce atâtea obstacule și restricțiunĭ puse în calea înaintării spirituale a elementului românŭ?

Fără ca sĕ am temă, a fi desmințitŭ, cutezŭ a afirmá susŭ și tare, că Românii, prin luptele lorŭ naționale, nu au nicĭ unŭ scopŭ ascunsŭ; ei nu țintescŭ alte-va, decâtŭ câștigarea, — pe terenŭ legalŭ — a egalei îndreptățirĭ. Acésta a lorŭ năsuință, după mine, nu numai nu se póte, cu dreptŭ cuvêntŭ, stigmatisá de tendință contrariă statului, ci din contră ea este a se stimá și prețuí din partea fie-cărui omŭ, care ține la asioma: quod tibi justum, alteri aeqnum. Noi nu voimŭ a suprematisá pe nimenea, dar nu voimŭ nicĭ a fi suprematisațĭ; acesta însémnă: »clara pacta.«

Și acuma să revenimŭ la d-lŭ Réthi. D-lui între altele, dice că: atâtŭ inspectorii de scóle, câtŭ și actualulŭ ministru alŭ instrucțiunei publice nu facŭ nicĭ o deosebire între scólele confesionale și cele de statŭ, ci, încâtŭ privesce pe învĕțătorii românĭ, față cu oceștia sunt încă indulgențĭ. Apoi dice, că deși s'au înființatŭ o mulțime de scóle de statŭ, scopulŭ lorŭ nu este de a atacá vre-o naționalitate, ci purŭ și simplu rĕspândirea limbei statului și a culturei, adăugândŭ, că de la dînsulŭ nicĭ odată n'a eșitŭ nicĭ o instrucțiune cătră învĕțătorĭ în direcțiunea, ca aceia sĕ îndemne pe elevĭ a sĕ lĕpădá de naționalitatea lorŭ; din contră elŭ totŭ déuna a accentuatŭ că chiămarea învĕțătorilorŭ fiindŭ a instruí bine, și-a rĕspândí limba statului, nu le este permisŭ, sub nicĭ o împrejurare, sĕ vateme sîmțulŭ de naționalitate alŭ cuiva.

Décă așa ar fi, și décă rĕspândirea limbei statului nu ar fi indentică cu maghiarisarea, ar merge cum arŭ mai merge, dar din nenorocire, faptele dovedescŭ chiar contrariulŭ. La noi numai aceea este bună instruire, care se restrînge eminamente la învĕțarea limbei maghiare și rogŭ pe d-lŭ Réthi sĕ-mĭ numéscă unŭ singurŭ învĕțătorŭ românŭ, carele sĕ fi fostŭ lăudatŭ, sĕu remuneratŭ și în casulŭ, decă elŭ n'a arătatŭ progresŭ deosebitŭ din limba unguréscă. Apoi eu socotescŭ, că cineva póte fi bunŭ învĕțătorŭ, fără ca elŭ sĕ fie bine deprinsŭ în limba statului.

D-lŭ Réthi, ca omŭ de scólă, trebue să cunóscă bine legea despre instrucțiunea publică în scólele poporale (art. de lege XXXVIII. din 1868.) precum și aceea despre egala îndreptățire a naționalitățilorŭ (art. XLIV. din acelașŭ anŭ,) prin urmare ar trebuí, ca în administrațiunea învĕțămêntului, sĕ observe cu sânțeniă §-ii relativĭ la usulŭ diferitelorŭ limbĭ; și fiindŭ că d-lui, precum și colegii d-sale, la carĭ i place a se provocá, au trasŭ cu buretele preste ei, mĕ vĕdŭ silitŭ a-i revocá în memoriă câțĭ-va din acei §-i, ca sĕ se convingă odată și d-sa, cum la noi nu mai este astădĭ nimenea obicinuitŭ a respectá disposițiunile acelorŭ legĭ, carĭ conținŭ óre care umbră de îndreptățire și pentru limbile naționalitățilorŭ nemaghiare; încâtŭ adecă nu devine și acésta ilusoriă prin portița ce o lasă deschisă mai fiecare paragrafŭ acelui »nem lehet« (nu se póte) cu care suntemŭ întêmpinațĭ la fie-ccre pasŭ ce-lŭ întreprindemŭ.

In §-ulŭ 58. art. de L. 38. din 1868, numai decâtŭ la începutŭ sĕ dice, că: »fiecare băiatŭ are sĕ fie instruitŭ în limba sa maternă, încâtŭ acéstă limbă este una dintre limbele usitate în comună. Apoi în §-lŭ 80, relativŭ la institutele pentru instrucțiunea populară înființate din partea statului, érășĭ se dice apriatŭ, că aceste institute (adecă școlele de statŭ, állami iskolák) sunt a se organisá în modulŭ determinatŭ în §§-ii 23—78 între carĭ §-i se cuprinde și §-lŭ 58 mai susŭ citatŭ.

După cum și d-lŭ Réthi va sci și cu deosebire d-sa va scí, că §-ulŭ 80 este acela, pe care se pune mai mare pondŭ din partea organelorŭ de instrucțiune; se facŭ scóle de statŭ în comunele rurale, și încă în unele comune curatŭ românescĭ; éră ca învĕțătorĭ se institue astfelŭ de individĭ, carĭ absolutŭ nu sciu românesce. Acum întrebŭ eu pe d-lŭ Réthi, sĕ-mĭ spună verde și respicatŭ: unde a rĕmasŭ respectarea §-lui citatŭ? Ca sĕ nu se dică însĕ, că esagerezŭ, aducŭ ca esemplu comuna Bĕrsĕu, în carea elevii de scólă sunt toțĭ românĭ, éră dascalulŭ lorŭ este ungurŭ, carele absolutamente nu scie românesce; și după ce d-lŭ Réthi dice, că dînsulŭ nu face nicĭ o deosebire între învĕțătorĭ, din punctulŭ de vedere naționalŭ, sĕ ne arate măcarŭ unŭ singurŭ casŭ, unde într'o comună curatŭ unguréscă, sĕ fie aplicatŭ unŭ dascalŭ românŭ carele sĕ nu scie unguresce? Și în urmă, după esperiența făcută, în calitate de inspectorŭ de scóle, într'unŭ șirŭ lungŭ de anĭ, sĕ ne mai spună, că óre póte fi vorbă de progresŭ acolo, unde învĕțătorulŭ nu se póte înțelege cu scolarii? Și cum, în ce modŭ sĕ instruescŭ băeții în limba lorŭ maternă? Mi-ar plăcea multŭ, décă d-lŭ Réthi, ar rĕspunde la aceste întrebărĭ, avêndŭ ca direcțiune dreptulŭ raționalŭ.

Apoi mai dice d-lŭ R. că: »D-lui a respectatŭ și respectéză limba și scóla românéscă, într'unŭ astfelŭ de modŭ, că décă și din partea conducĕtorilorŭ românĭ s'ar observá unŭ asemenea respectŭ față cu limba statului, pacea între noi ar fi sântă și amŭ procede pe calea culturei în înțelegere frățéscă.' Ca esemplu citéză preparandia de statŭ din Deva, carea stă sub inspecțiunea d-sale, în care »limba și literatura română se propune de cătră unŭ distinsŭ profesorŭ cunoscutŭ și pe têrêmulŭ literaturei. Dinsulŭ propune (limba română) nu numai Românilorŭ, ci și Maghiarilorŭ născuțĭ în comitatele Ciucŭ, Háromszék, Mureșŭ-Turda etc., ca eșindŭ ei în poporŭ, sĕ pótă dá acestuia și copiilorŭ lui direcțiune în limba lorŭ.«

Va sĕ dică, după d-lŭ Réthi, Românii pórtă vina, că înțĕlegerea frățéscă între Românĭ și Ungurĭ lipsesce. — Nicăirĭ nu se póte aplicá mai potrivitŭ, decâtŭ aicĭ fabula cu »lupulŭ și mielulŭ.«

Dar sĕ cercetămŭ, încâtŭ dreptatea este pe partea d-lui Réthi?

Câtŭ și cum respectéză d-lorŭ limba română în scólă, amŭ doveditŭ chiar adinea-orĭ, unde amŭ arĕtatŭ, că se institue în scóle de statŭ curatŭ românescĭ învĕțătorĭ, absolutŭ necunoscĕtorĭ de limba română. Va sĕ dică, în scólele de statŭ, nu numai că nu se respectéză limba română, ci ea este lovită oblu în creștetŭ.

Despre conducĕtorii românĭ nu se póte cu dreptŭ cuvêntŭ afirmá, că ei nu respectă limba maghiară, pentru că, ântâiu: ei nefiindŭ la putere nu dispunŭ de mijlócele recerute, pentru a se puté dovedí acésta; alŭ doilea: inteligenții românĭ, aprópe toțĭ vorbescŭ limba maghiară, pecândŭ din inteligința maghiară abia câteva percente cunoscŭ pe cea română, și apoi și aceștia numai cum au învĕțat'o dela servitorĭ acasă la părinții lorŭ; și alŭ treilea: in scólele confesionale române limba maghiară este studiu obligatŭ; până cândŭ în scólele confesionalĭ ungurescĭ nicĭ macar a cetí și scrie nu se învéță românesce.

Aceste sunt totŭ atâtea esemple din carĭ se vede, că frații maghiarĭ, nicĭ măcarŭ în miniatură nu respectéză limba românéscă; și cu tóte acestea Românii sunt cei vinovațĭ. Acum sĕ vedemŭ, cum stămŭ cu limba română la preparandia de statŭ din Deva, de care d-lŭ Réthi este atâtŭ de mândru?

Adevĕrulŭ este, că limba și literatura română la numitulŭ institutŭ se propune elevilorŭ românĭ și dintre Ungurĭ acelora, carĭ au pronunciă bună românéscă, în limba română de cătră unŭ profesorŭ românŭ; dar tinerilorŭ maghiarĭ începĕtorĭ se propune de cătră unŭ profesorŭ ungurŭ, carele nu scie nicĭ pronunțá cuvintele românescĭ; bună óră la »fluture« îi dice: flutúre; la flacără: flakára, după intonarea unguréscă etc. — De la acesta nu vorŭ fi în stare elevii sĕ învețe limba română nicĭ odată.

Aci aflu cu cale, sĕ întroducŭ nițelŭ pe d-lŭ Réthi, în spiritulŭ legei (art. 28 din 1868 §-ii 81—115) despre înființarea preparandielorŭ de statŭ. Aceste preparandie suntŭ înființate, conformŭ §-lui 81 prin diferite ținuturĭ ale țĕrei, în numĕrŭ de 20.; negreșitŭ cu scopŭ, ca învĕțătorii de diferite naționalitățĭ, sĕ se perfecționeze în limba lorŭ maternă: și acésta o afirmŭ cu atâtŭ mai vêrtosŭ, de óre ce în acei §-ĭ nicăirĭ nu se pomenesce, că limba de propunere are sĕ fie cea unguréscă, séu a statului; prin urmare, rĕmâne, ca ea sĕ fie cea a naționalității de pe teritorulŭ, unde este școla înființată. Și cumcă așa este, să vede, până la evidență, din §. 88 în care se dispune precum urméză: »Studiele obligate sunt: a) Doctrina religiunei și a moralului; b) Pedagogia; c) Invĕțămêntulŭ metodului de instrucțiune; d) Geografia; e) Istoria; f) limba maternă: g) limba unguréscă; h) limba germână etc.« De aci, se constată fără îndoiélă, că limba de propunere nu póte sĕ fie cea unguréscă, ci ea are sĕ fie cea »maternă,« adecă una din limbele usitate în respectivulŭ ținutŭ. (Va urma)

CONGRESULŬ DIN BERNA.

Resoluțiunea, care a luat'o congresulŭ internaționalŭ din Berna, la propunerea d-lorŭ Armășescu și Ad. Stern, în privința neutralisării României, este următórea:

Considerândŭ, că puterile semnatare ale tractatului din Berlinŭ au recunoscutŭ independența României, fără a-i da totdeodată sancțiunea neceseră, adecă neutralitatea teritorului sĕu și a Dunării;

Că în starea actuală a justiției internaționale, drepturile unei țerĭ slabe, ca România, și integritatea sa n'ar putea fi asigurată, de câtŭ prin neutralitatea sa;

Că România, situată între marĭ puterĭ rivale; este unŭ obiectŭ de intrige, care potŭ amenința chiar esistența sa;

Că o Româniă puternică și inviolabilă, este o necesitate politică de prima ordine, și că adevĕratele interese ale Europei cerŭ ca România, precum e ea destinată, sĕ servéscă de bulevardŭ civilisațiunei în Orientŭ, și de stavilă între puterile rivale;

Că neutralitatea României i ar permite sĕ îndeplinéscă marele sarcine, ce trebue sĕ și le impună actualminte pentru apĕrarea drepturilorŭ sale, și de a aplicá isvórele, devenite asemenea disponibile, la opera desvoltării sale interióre:

Considerândŭ între altele, că Dunărea este artera principală a comerciului României și îi forméză fruntaria pe o mare întindere; că țĕrile riverane slave au mai pretutindenea o posițiune strategică superióră celei a României asupra Dunării; că aceste popóre, desvoltându-se și sprijinite de marea putere slavă, arŭ puté amenințá într'o di siguranța României și interesele păcii generale, și că neutralisarea acestui fluviu ar fi celŭ mai bunŭ mijlocŭ de a împedecá nascerea acestorŭ conflicte.

Considerândŭ în fine, că neutralisările în generalŭ suntŭ cărările către scopulŭ urmăritŭ de acestŭ congresŭ — pacea universală, arbitragiulŭ internaționalŭ — în vederea că aceste țĕrĭ vorŭ trebuì se fie ajutórele cele mai prețióse ale acestei opere;

Congresulŭ emite resoluțiunea:

Ca marele puterĭ sĕ recunóscă și sĕ garanteze:

1. Neutralitatea perpetuă a României.

2. Neutralitatea Dunării, dela Porțile de ferŭ până la gurile sale, sub supraveghiarea unei comisiunĭ europene.

„L'Indépendance Roumaine" dice, că d-ni Armășescu și Ad. Stern, membri asociațiunei internaționale de arbitragiu, n'au representatŭ, la congresulŭ de Berna, guvernulŭ românŭ.

DIVERSE.

Potopŭ în comitatulŭ Cicŭ. — Oltulŭ, în urma ploilorŭ și ruperilorŭ de norĭ din 6 și 7 l. c., a inundatŭ întregulŭ comitatŭ alŭ Cicului. Grozave ruperĭ de norĭ au fostŭ în 7 l. c. în ținuturile comunelorŭ Cicŭ-Racoșŭ și Madarașŭ. Ómenii nu-șĭ aducŭ aminte, ca atâta apă sĕ fi acoperitŭ cândva hotarĕle lorŭ. Apa curgea prin mijloculŭ satului, astfelŭ că nu numai curțile, dar chiar și casele s'au umplutŭ cu totulŭ de apă. Nóptea întrégă audiai strigătele de »ajutorŭ.« Carĕle trebuiau sĕ le lege de șoprone, ca apa sĕ nu le răpéscă. Prin odăi ómenii trebuia sĕ-șĭ caute scăpare pe mobilele mai grele, căcĭ pe cele mai micĭ apa cu cea mai mare ușurătate le spĕlá din casă. In 8 l. c. diminéța loculŭ dintre Madarașŭ și Racoșŭ era încă totŭ o mare întinsă. Drumulŭ de țéră și podulŭ de peste Oltŭ erau cu totulŭ sub apă, și carele putéu merge numai cu ajutorulŭ călĕuzilorŭ călări. Căruța poștei ajutată și călăuzită de ómenĭ, carĭ cercau înainte drumulŭ, — a fostŭ răpită de valurĭ. Totŭ cu acéstă ocasiune grindina încă a făcutŭ pagube enorme in ținutulŭ dela St. Domocoșŭ până la Racoșŭ. Teritorulŭ bântuitŭ de ape și de grindină oferă o priveliște înfiorătóre.

Gură mare și trébă puțină. — Cu ocasiunea meetingului alŭ doilea din Paris, ținutŭ în sala Lèvis contra Congresului din Versailles, s'a întêmplatŭ unŭ incidentŭ curiosŭ. Unŭ anarchistŭ făcuse propunerea, ca malcontenții sĕ mérgă la Versailles, sĕ impresóre Congresulŭ naționalŭ și sĕ sburătoréscă pe oportuniștĭ. Atuncĭ cerŭ sĕ vorbéscă Lisbonne, care în rĕscóla din urmă a comunei fusese greu rănitŭ și de atuncĭ umblă cu cârje, și se suì pe tribună. — „Cetățenilorŭ, dise elŭ, vrețĭ în adevĕrŭ sĕ mergețĭ la Versailles?« — »Da, vremŭ.« — »Forte bine, și eu vréu; scițĭ fórte bine cine suntŭ eu, și unde mĕ putețĭ aflá. Și apoi scițĭ și ce am făcutŭ eu în 1871. Nu sunt omulŭ, care numai flecăresce, și de făcutŭ nu face nimicŭ. In dilele din Maiu se aflau în Paris celŭ puținŭ 200,000 de lărmuitorĭ, carĭ sbierau: »Sĕ trăéscă comuna.« Dar d'abia 10,000 dintre ei au luptatŭ. Acésta nu este iertatŭ sĕ se mai repeteze acum.« — »Nu, nu.' — „Aicĭ sunteți cam 900, carĭ strigațĭ: „La ¡Versailles!" „Ei bine, vrețĭ în adevĕrŭ sĕ plecațĭ?" — „Da, da, la Versailles!" — „Forte bine, acésta póte fi unŭ lucru frumosŭ. Dar fiindcă voi mĕ cunóscețĭ, așŭ vré sĕ vĕ cunoscŭ și eu pe voi. Cine vré sĕ mérgă mâne cu mine la Versailles, sĕ trécă icĭ în dréptá lêngă părete!" Câțĭva cetățenĭ s'au desfăcutŭ din adunare, și s'au postatŭ la loculŭ arĕtatŭ de Lisbonne. Acesta îi numĕrà. Erau cu toții nouĕspre-dece. Elŭ îi salută cu mândriă în față și le dise: — „Vĕ admirŭ și vĕ mulțămescŭ în numele sfintei cause, dar vedețĭ că nu suntemŭ destui, ca sĕ putemŭ sĕ spargemŭ Congresulŭ. Ér cei cu gura mare sĕ plece acum și sĕ-șĭ caute de trébă. Și apoi sĕ-șĭ țină gura! Cărați-vĕ, căcĭ vĕ aștéptă muerile." Mulțimea fluerà pe Lisbonne, când acesta, sprijinitŭ de cârje, se scoborî de pe tribună, dar elŭ le dise liniștitŭ: — „Deórece ací se face numai unŭ lucru netrebnicŭ, eu mergŭ se béu unŭ paharŭ de bere, căcĭ astfelŭ voiu face ceva mai înțeleptŭ. Cine va avé ceva cu mine, caute-mĕ în cafenea." Dupĕ acestea eșì din sală și adunarea se sfêrșì.

O amăgire. — Ierĭ 31 Iulie o panică domnì printre populațiunea din strada Justiției din Bucurescĭ și stradele laterale. Se rĕspândise sgomotulŭ, că o mórtă din strada Justiției, Nr. 1, înviase. Acéstă scire sĕ lățì numai decâtŭ cu iuțéla fulgerului și atrase în jurulŭ susŭ citatei case o mulțime fórte mare, curiósă a aflá adevĕrulŭ. Din informațiunile ce ni le-amŭ putŭtŭ culege chiar dela fața locului, putemŭ comunicá cetitorilorŭ următórele: Sâmbătă încetà din viéță în casa menționată d-na Mavromati, fica d-lui Stravolca; ierĭ pe cândŭ totulŭ erá pregătitŭ spre a se începe serviciulŭ funebru, pe cândŭ chiar preoții cu P. S. S. archierulŭ Calistŭ se aflau presențĭ, unui membru din familiă, care îmbrățișà pe mórtă, i se părŭ că dênsa mai dădea semne de viéță. Imediatŭ preoții, la invitațiunea familiei, plecară, doliulŭ se ridicà și carulŭ funebru dispărŭ în mijloculŭ bucuriei generale a familiei și prietinilorŭ presențĭ, carĭ credură că mórta ne erá decâtŭ leșinată. Se depuse îndată mórta pe o canapea, i se făcu totŭ aceea ce puté sĕ o readucă la viéță, în casulŭ cândŭ ea n'ar fi fostŭ decâtŭ leșinată. In timpulŭ acesta sosescŭ și medicii, carĭ au fostŭ chemațĭ în grabă, și dd. dr. Capșa, Drasch și Marinŭ Dumitrescu, spre cea mai amară decepțiune a familiei, declarară că d-na Mavromati este mórtă și că s'au înșĕlatŭ aceia, carĭ au credutŭ pentru momentŭ, că dênsa mai dădea óre carĭ semne de viéță. Ceea ce a făcutŭ sĕ se crédă acésta este faptulŭ, după cum se dice, că o oglindă pusă la nasulŭ și gura decedatei a fostŭ aburită. Adì casa ca și familia s'au îmbrăcatŭ din nou în doliu și înmormêntarea s'a făcutŭ la 4 óre. »România.«

Rectificare.

In numĕrulŭ trecutŭ, colóna a 2-a pe pag. I. rêndulŭ alŭ 11 de susŭ în locŭ de »politica« sĕ se citéscă „politicei", ér în colóna a 3-a la a 5-a cronică în locŭ de: „lui Tissa-Esslar", sĕ se dică: „de la Tissa-Esslarŭ." In articolulŭ: „Taborulŭ partidei june cehe" în locŭ de „Tișler" sĕ se citiască „Tilșer."

Editorŭ: Iacobŭ Mureșianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureșianu.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 14 Augustŭ st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	122.90
Rentă de aurŭ 4% . . .	92.45
Rentă de hârtia 5% . .	89.20
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	142.40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	96.40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	118.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	102.?0
Bonurĭ rurale ungare . .	101.25
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.25
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	101.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.—
Bonurĭ rurale transilvane	101 25
Bonurĭ croato-slavone . .	100.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	99.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	115.75
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului .	115 90
Renta de hărtiă austriacă	80.95
Renta de arg. austr. . .	81.70
Renta de aurŭ austr. . .	103.70
Losurile din 1860 . . .	135 30
Acţiunile băncei austro-ungare	859 —
Act. băncei de creditŭ ung.	317.75
Act. băncei de creditŭ austr.	315.40
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.74
Napoleon-d'orĭ	$9.65\frac{1}{2}$
Mărcĭ 100 împ. germ. . .	59.50
Londra 10 Livres sterlinge	121.60

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 30 Iulie st. v. 1884.

Renta română (5%). . . .	Cump.	$93\frac{1}{2}$	vênd.	94
Renta rom. amort. (5%) . .	„	$95\frac{3}{8}$	„	——
„ convert. (6%) . .	„	$97\frac{1}{4}$	„	98
Împr. oraş. Buc. (20 l.) . .	„	$34\frac{1}{4}$	„	——
Credit fonc. rural (7%) . .	„	$102\frac{1}{4}$	„	103
„ „ „ (5%) . .	„	$90\frac{1}{2}$	„	$92\frac{1}{4}$
„ „ urban (7%) . .	„	$101\frac{3}{4}$	„	102
„ „ „ (6%) . .	„	$97\frac{1}{2}$	„	98
„ „ „ (5%) . .	„	$87\frac{1}{2}$	„	88
Banca naţională a României	„	1385	„	1400
Ac. de asig. Dacia-Rom. . .	„	340.	„	350
„ „ „ Naţională . .	„	$237\frac{1}{2}$	„	—
Aurŭ	„	5·35.%	„	.—
Bancnote austriace contra aurŭ	„	2.07.	„	2.09

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 14 Augustŭ st. n. 1884.

Bancnote romănescĭ	Cump.	9.13	Vênd.	9.15
Argint românesc	„	9.05	„	9.10
Napoleon-d'orĭ	„	9.62	„	9.65
Lire turcescĭ	„	10.90	„	10.92
Imperialĭ	„	9.86	„	9.88
Galbenĭ	„	5.64	„	5.67
Scrisurile fonc. »Albina« . . .	„	100.50	„	101.50
Discontulŭ „ . . .	7—10 % pe anŭ.			

Numere complete din „Gazetă“ dela 1 Ianuariu a. c. se mai află.

Acei domnĭ abonaţĭ ai noştri, carĭ au plătitŭ preţulŭ abonamentului pe una jumĕtate de anŭ séu pe unŭ anŭ, înainte de 1-a Aprilie a. c., sunt rugaţĭ a ne trimite diferenţa preţului urcatŭ dela 1 Aprile c., care pentru Austro-Ungaria face 2 fl., ér pentru România 8 lei.

ADMINISTRAŢIA „GAZ. TRANS.“

ABONAMENTE LA „GAZETA TRANSILVANIEI.“

se potŭ face la **1** şi **15** a fie-cărei lunĭ.

Pentru Austro-Ungaria pe anŭ . . .	12	fl. v. a.
„ „ „ $\frac{1}{2}$ „ . . .	6	„ „
„ „ „ $\frac{1}{4}$ „ . . .	3	„ „
Se acórdă abonamente şi lunare cu . .	1	„ „
Pentru România şi străinătate pe anŭ .	36	francĭ
„ „ „ „ $\frac{1}{2}$ „ .	18	„
„ „ „ „ $\frac{1}{4}$ „ .	9	„

Celŭ mai uşorŭ mijlocŭ de abonare este prin mandatŭ postalŭ. Abonamentele se plătescŭ înainte.

Rugămŭ pe domnii abonaţĭ sĕ binevoiéscă a ne da lămuritŭ adresa, ca trimiterea ḑiarului sĕ nu sufere nicĭ cea mai mică întârḑiere.

Administraţiunea.

Depositŭ de postavurĭ de Braşovŭ.

Subscrişii au onóre a aduce la cunoscinţa onor. publicŭ, că în piaţa Braşovului „Têrgulŭ Florilorŭ“ 326 şi-au stabilitŭ unŭ depositŭ alŭ cunoscutelorŭ fabricate de

Postavŭ de lână neamestecatŭ

şi de culóre veritabilă şi mărfurĭ de modă

şi ne rugămŭ de binevoitorulŭ concursŭ alŭ onor. publicŭ fiindŭ gata a'lŭ servi câtŭ mai solidŭ.

3—15 **Wilhelm Scherg & Comp.**

Gustav Biedermann, Praga, Pflastergasse Nr. 5.

Singurulŭ representantŭ pentru Austro-Ungaria, Italia, Rusia şi România, a fabricei chimice pentru mijlócele desinfecţiunei „Kolin“ Nagel & Comp.

D-nii Nagel & Comp. mi-au predatŭ întréga producţiune a lorŭ de mijlóce desinfectuóse, pe cari mĕ aflu în posiţiune a le oferí cu preţurile fabricei în orĭ ce cantitate.

Specialităţile următóre dintre cari o mare parte mai întâiŭ a fost întrodusă de mine şi care pe viitorŭ este destinată a jucá unŭ mare rolŭ în hygienă, le recomândŭ înaltelorŭ autorităţĭ, on- publicŭ şi fabricelorŭ, şi însemnezŭ că preparaţiunile fabricei *Nagel & Comp.* au fostŭ salutate de cătră fisicii oraşului Praga, şi s'au găsitŭ ca cele mai preferabile.

Ca mĕsurĭ fundamentale în acéstă scriere servescŭ cercetările comitetului sănătăţii din Germania precum şi cercetările lui Pasteus, Koch, Pettenkofer ş. a.

Oferŭ: *Clorŭ de mangan, fără sulfŭ* pentru canalurĭ şi retirate gr. 100, fl. 26.

Acidŭ carbolicŭ 20%, fl. 20.

Acidŭ carbonicŭ concentratŭ şi curatŭ chimicŭ după percente.

Varŭ acidŭ-sulfuricŭ pentru odăi de bolnavĭ, paliativŭ, şi mijlocŭ pentru apĕrare în contra bólelorŭ lipicióse, 10° —gr. 100, fl. 10.

Pulvere de carbonŭ a lui Bauer (acidŭ fenicŭ mangan) pentru umblătorĭ gr. 100 fl. 14.

Creosolin, licuidŭ, bunŭ şi recoritorŭ, mijlocŭ de desinfectare în soluţiune concentrată gr. 100 fl. 40.

Creosolin, amestecatŭ cu cărbunĭ de lemnŭ 20%, mijlocŭ de desinfectare cu capacitatea cea mai mare de absorbiţiune gr. 100, fl. 16.

Acéstа nouĕ specialitate este d'unŭ efectŭ sigurŭ şi se póte pune în orĭ ce locŭ, pentru că este fără mirosŭ. Creosolinulŭ se compune din fenolŭ (methil-fenol) cresolŭ şi sărurĭ de ferŭ.

Strujiturĭ de carbonŭ pentru grajdurĭ fără mirosŭ, conţinêndŭ acidŭ carbonicŭ curatŭ gr. 100, fl. 8.

Carbolineum, (oleiu) conţine dela 10—12% crosolŭ, 12—15% acidŭ fenicŭ şi este celŭ mai bunŭ mijlocŭ pentru conservarea lemnului gr. 100, cr. 24.

Prospecte trămitŭ la cerere franco.

19—30

Magazinŭ de încălţăminte

„CISMA ROŞIE“ Strada Căldărarilorŭ 540.

Comande după **mĕsură** se vorŭ efectuá din **materialŭ solidŭ**, şi cu **preţurĭ moderate**.

Subscrisulŭ am onóre a recomandá onoratului publicŭ, Magazinulŭ meu de **încălţăminte** pentru **bărbaţĭ, dame** şi **copii**, cu **preţurile cele mai moderate**.

Asemenea recomândŭ onoratului publicŭ **depositulŭ** de **pălĕrii** pentru **bărbaţĭ** şi **copii** cu preţurĭ reduse.

Comande pentru **străinătate** se primescŭ şi se **efectuiéză promtŭ** şi cu **preţurĭ moderate**.

G. Orghidanŭ.

Tipografia Alexi Braşovŭ.